

En la mon-don ve-nis no-va sen -- to --

(L. ZAMENHOF.)

LA LUMO

— PRI PER PRO POR ESPERANTO —

LA LUMO,
en MONTREALO,
KANADO.

L'APRÉS
&
L'AVENIR,
Fotografistoj,
360 rue St-Denis,
Montrealo.

J. L. SMEATON, Litografisto.

PRESEJO DE "LA LUMO"

LA LUMO

Organo de la helpanta lingvo internacia
 Organe de la langue auxilliale internaciale
 Organ of the auxiliary international language

Administracio kaj redakcio
 Administration et rédaction
 Administration and editorial offices
 79 ST. CHRISTOPHER ST.,
 MONTREAL, CANADA.

Jara Abono
 Kanadlano kaj Unuigitaj Statoj... \$0.50
 Eksterlandoj... frankoj 3.00

Ni akceptas eksterlandajn poŝtmarkojn por la abonpago.

Abonnement annuel
 Canada et Etats-Unis... \$0.50
 Etranger... francs 3.00

Les timbres de poste, de quelques pays qu'ils soient, sont acceptés en paiement.

Annual Subscription
 Canada and United States... \$0.50
 Other Countries... francs 3.00

Postage-stamps of all countries accepted in payment of subscriptions.

Cours gratuit d'Espéranto à Montréal.

Le VENDREDI de chaque semaine, à 8 h. p.m., dans la salle du "Klubo Progreso", 137a rue Ste-Elizabeth.
 Le MERCREDI de chaque semaine, à 8 h. p.m., dans la salle du Club Bernier, 956 rue Beaubien.

Cours publics et gratuits sous les auspices du Club Bernier.

Les 2e et 4e mercredis de chaque mois dans la salle des Forestiers Indépendants, Cour Chénier, à Ste-Cunégonde.

Free Weekly Courses in ESPERANTO at Montreal

FRIDAYS, at 8 p.m., at the club-rooms of the "Klubo Progreso", 137a St. Elizabeth St., private lessons for the members of the "Virina Klubo Progreso", (Ladies' Klubo Progreso), and of the "Klubo Progreso".

WEDNESDAYS, at 8 p.m., at the Bernier Club, 956 Beaubien St. Free Public Course, under the auspices of the Bernier Club.

2nd and 4th Wednesdays of every month, at 9 p.m., in the hall of the Independent Order of Foresters (Cour Chénier), at Ste. Cunégonde.

LA INTERNACIA GAZETISTARO

Oni abonas la sekvantajn gazetojn, ĉe "LA LUMO".

"LA LINGVO INTERNACIA"
 monata gazeto por la lingvo Esperanto, Kosto de abono por jaro: 4 frankoj, aŭ 650 kun "Literatura Biblioteko".

Abonoj estas akceptataj de l'ko-

meno de ĉiu monato. Poŝtmarkoj estas akceptataj nur po 3/4 de iliaj valoroj. Tiu ĉi gazeto estas eldonata tute en Esperanto. Ĝi estas la unua gazeto eldonata per nia lingvo, kaj la sola presita tute

"L'ESPERANTISTE"

organo propaganda de la lingvo internacia, eldonata en Franclando eliranta en la fino de ĉiu monato. Kosto de abono por jaro, abono simpla 3.50 frankoj, kun aldone 4.50 frankoj. La abonoj estas akceptataj, komence de la 1a de januaro aŭ de la 1a de julio. Se oni abonas inter tiu ĉi datoj, oni ricevas la numerojn elirantajn de la komenco de l'duonjaro. "Progreso" estas vivo. Restado estas morto". Tiu ĉi gazeto estas la oficiala organo de la Societo por la disvastigo de Esperanto.

"RONDIRANTO"

ilustra gazeto de l'Bulgaraj por propagando de l'lingvo internacia Esperanto. La gazeto eliras ĉiunonate; jaro abono 3.50 frankoj. Ĉi abonanto estas membro de l'klubo "Stelo" en Filonopolio. This paper is published in two languages, Bulgarian and Esperanto. Subscription: 3.50 francs.

"LA HOLANDA PIONIRO"

Regula monata gazeto kaj tempa ligilo inter la esperantistoj en holande parolantaj landoj. Abono kostas por jaro (12 libretoj) kun enskribo kiel membro de la klubo, "Estonteco estas nia", 6 fr.—La jara abono por membroj de aliaj Esp. societoj estas 4 fr.—Oni sendu la abonon al: Drees Utterdijk, Hilversum, Holando.

"LA BELGA SONORILO"

Gazeto esperantista eliranta ĉiunonate en Belgio.—Kosto de la jara abono: 3 fr.—Oni sendu la abonon al: M. Seynave, Coutra, 3, rue de l'Avenir. Belgio.

"L'ESPERANTISTA"

Organo propaganda de la lingvo internacia Esperanto, eliranta ĉiunonate.—Kosto de la jara abono: Por Italio, 2 frankoj. Por fremdlandoj, 4 frankoj.—Tiu ĵurnalo estas verkita ambal itale kaj Esperanto.—Redakcio kaj administracio: Via S. Secondo, 22, Turin, Italie.

"BOHEMA ESPERANTISTO"

Propaganda organo de Esperanto. Eliras ĉiunonate. La jaran abonon 1 fr. 50 cent. oni sendu al: Administracio de la "Revuo Internacia", Bystrice-Hostyn, Moravujo, Aŭstrio.

SVISA ESPERO

Organo de la Svisa Esperanta Societo. Eldonata en franca kaj esperanta lingvoj.

Kosto de abono, en eksterlandoj, 2.50 frankoj.

Oni sin turnu al Th. Renard, 6 du Vieux-College, en Gjenevo, Svislando, (enmetante poŝtmarkon por respondo.)

"GERMANA ESPERANTISTO"

Propaganda organo de Esperanto. Eliras ĉiunonate.—La jaran abonon 1 fr. 50 cent. oni sendu al: Administracio de la "Revuo Internacia".

JUNAJ ESPERANTISTOJ DE GENEVO

Organo privata de l'Klubo de junaj esperantistoj de Gjenevo. Redakcio: Hector Hodler, 9 avenue des Vollandes. Administracio: Edmond Privat, 10 Bd. de Florissant, Genève, Svisujo. Pri ĉiuj scigoj, sin turni al unu el la adresoj ĉi supre.

ESPERO KATOLIKA

Societo por la vastigado de l'lingvo Esperanto inter la katolikoj. Fondinto-Direktoro: Abato Em. Peltier, en Chellé, per Azay-le-Rideau, Indre-et-Loire, Francujo. Jara kotizaĵo por E. K., 2 fr. Abonkosto jara por la revuo: En Francujo, 1 fr.; En eksterfrancaj landoj, 1 fr. 50.

MONATA REVUE ESPERANTISTA

Propaganda organo de "Side", Soderdelge, eldonata en Sveda kaj Esperanta lingvoj.

Kosto de jarabono, por eksterlandanoj, tri frankoj.

Membro de "Side" ricevas la gazeton senpaga.

Oni sin turnu al Einar Hakansson en Soderdelge, Svedlando.

ANTAŬEN ESPERANTISTOJ!!

Monata Gazeto, organo de la Perua Esperantista Societo, Redaktoro Dro Frederic Villareal, kosto de l'abono, en Perujo, 100 livroj, en Eksterlando, 150 livroj, por jaro. Administracio, Farmacia del Teatro, Calle de Lartiga, No 106. Adreso poŝta: Fako n-oj 927 y 937, Lima, Perujo.

Dulingva revuo, hispana kaj Esperanta.

THE ESPERANTIST

Esperanta gazeto por la disvastigo de la internacia lingvo, eldonata en angla kaj esperanta lingvoj, de la Esperanta Klubo, en Londono.

Kosto de abono 4 frankoj aŭ 75 centoj. Oni sin turnu al H. Bollingbroke Mudge, 41 Outer Temple, London, W. C. Anglando.

CHILIO ESPERANTA

Organo propaganda de la Societo Esperantista de ĉilio, eldonata en hispana kaj internacia lingvoj. Redaktoro Luis E. Sepulveda Cuadro. Esperantisto 6885.

Castilla 1989, Santiago, Ĉilio. La revueto estas tute senpaga.

LA SUNO HISPANA

Organo de la hispana societo por la propagando de la lingvo internacia. La korespondadon, abonon kaj ĉiujn informojn pri la gazeto, oni adresu al la direktoro: Augusto Jimenez Loira, Valencia, 5 Corona, en Valencia, (Hispanlando).

Kosto de abono en eksterhispanaj landoj 3 frankoj, unu ekzemplero 30 centimoj pagataj per mono,ambio, aŭ poŝtmarkoj.

AVIZO GRAVA

AL NIA LEGANTARO

Kiel ni ĝin skribis en nia lasta numero, ni deziras ke niaj eŭropaj legantoj ne alsendu plu siajn abonpagojn al "La Lumo" dum tiu jaro 1903a.

Efektive, deciditaj apogi kaj subteni el niaj tutaj fortoj la jam komencitan movadon pri la blinduloj, ni oferas tutkore niajn enspezojn eŭropajn de tiu ĉi jaro por la enkonduko de Esperanto inter la malfeliĉaj blinduloj.

Kiu do abonos La Lumon dum tiu ĉi jaro, tiu double trafos, unue, li ricevos nian revuon, ka due, helpas efektive al la nobla movado supredirita; ju pli oni abonpagos, des pli helpata estos tiu movado bonega.

Tamen, por ke oni ne suspektu ĉe ni gajnan senton—kiu ne estas—ni petas niajn eŭropajn legantojn ke ili sendu siajn abonpagojn por 1902 aŭ 1903 aŭ ambaŭ, al sinjoro Paul Fruictier, 27 Boulevard Arago, en Parizo. Tiu sinjoro bonvolos nin sciigi la nomon de ĉiu el niaj legantoj abonpaginta al li.

Nun, ni deziras sukceson kaj trafon al la movada pri la blinduloj.

LA REDAKCIO.

la grandaj litoj.

en nia septembra lasta numero, ni komencis serion da artikoloj celantan la malaperigon de la grandaj litoj, en esperanto.

kvankam ni nur klarigis kiel grava estas la demando, precipe por esperanto, kelkaj el niaj legantoj rapidis skribi al ni pri tiu ĉi afero, ne atendinte ke mi estu prezentintaj niajn tialojn por proponi la malaperigon de la maldelaj grandaj litoj.

tial ke ni anoncis ke ni enpresos ĉiujn rimarkojn ricevotajn pri tiu ĉi demando, ni publikigas nun ilin tiaj, kiajn ni ilin ricevis.

tamen, oni rimarku ke ĉiuj, kiuj skribis la jenajn rimarkojn ne ankoraŭ scias aŭ legis kion ni enpresis en nia oktobra numero.

I

mi hodiaŭ legis vian interesplenan artikolon en la septembra numero de "la lumo" pri la propono mortigi la grandajn litojn, en esperanto. unue, mi devas konfesi ke la sistemo ne ŝajnas bela. kredeble mi ne estos la sola persono diranta ke la "mortigo" ne plaĉas la okulojn!

certe vi estas prava kiam vi diras ke presistoj ne ŝatas la signojn sur la litoj, kaj estus bone se ni povus duonigi la necesajn litojn. sed mi kredas ke alfa sistemo estus pli inda je akcepto, ol tiu, kiun vi proponas. mi kredas ke esperantaj frazoj ne ofte komenciĝas per ĝĝĝĝ.

kaj eĉ se la frazoj povas komenciĝi per tiu ĉi litoj, oni preskaŭ ĉiam facile povas ŝanĝi ilian konstruaĵon. mi do kredas ke estus pli praktika ke oni mortigu nur la signojn super la grandaj litoj, kaj ne mortigi la grandajn litojn mem. en la franca lingvo oni ofte ne presas signojn super la grandaj litoj, kaj mi estas certa ke ne ekzistas multaj esperantaj vortoj kiuj enhavas unu signifon kiam havantaj signifon, kaj havas alian signifon, sen signo.

mi sendas tiun ĉi leteron al vi, sinjoro, nur tial ke vi deziras ricevi la opiniojn de via legantaro pri tiu ĉi grava demando. kvankam mi kredas ke estus bonega helpo por la pli granda disvastigo de esperanto en la mondo, se oni povus nenigi la signojn sur grandaj litoj, tamen mi ankaŭ pensas ke estus bedaŭrindege nenigi ilin sen la aprobo de nia kara estro doktoro zamenhof'o.

antaŭtempe volapuk'o vivis; hodiaŭ volapuk'o estas mortato. oni ne povas vere diri ke tio ĉi okazis nur tial ke la lingvo ne estis elasta, aŭ preskaŭ ne patrolebla, sed ni povas ankaŭ aldoni, tial ke post kelkaj jaroj naskiĝis multaj malgrandaj societoj, kiuj propramove provis "plibonigi la lingvon."

se doktoro zamenhof'o donas al la propono ilian aprobon, estus bonege; se ne, mi kredas ke oni devas atendi kiam estos internacia akademio kiu pripensas pri ĉiuj proponoj, kaj elektos al eljetoj ilin laŭ taŭgeco. "unueco donas forteccon", kaj dum la esperanta mondo kunlaborados, esperanto rapide kreskadus. ĉiuj ni devas vin danki, sinjoro,

por la prezento de tiu ĉi grava propono, kaj mi esperas ke doktoro zamenhof'o aprobos ke oni mortigu la signojn super la grandaj litoj.

kun alta estimo, mi estas,
KLUBISTO 8.

sinjoro redaktoro:

mi plezure legis vian artikolon pri la malaperigo de grandaj litoj en esperanto. mi estas tute samideana kun vi. tuj kiam mi volis skribi maŝine, mi ekpensis ke grandaj litoj, duoblighante la signojn necesajn, malebligas la uzadon de nombraj signoj utilaj, precipe en matematiko.

tial mi proponas komenci la frazojn skribitajn per la signo "..." aŭ alia, ĉar punkto ne estas sufiĉe videbla. la sama signo antaŭmetus nomon propran.

kiam la frazo estus demanda la signo "..." anstataŭis.

ST-LOUP.

RE CAPITAL LETTERS

I desire to enter in your open door, and protest against your love of change and innovation. It seems to me that your mind is given over to commercial economy in the matter of Esperanto. Esperanto is not a commodity to be made cheap to entice adherents to our cause. It is a language that has to be made living to all men and without yet sacred as expressing one of the divine attributes of man, the faculty of speech. You are in too great a hurry. The language must grow, and to this end our enthusiasm for it must be steady, regulated by all that

“La Belga Sonorilo”

*Gazeto esperantista eliranta
ciumonate, en Belgujo...*

Kosto de la jara abono

3 fr. — Oni sendu la abonojn al: M. Seynayeve, Coutrai,
3 rue de l'Avenir, Belgujo.

Ce journal est publié en français, en flamand et en esperanto.

This monthly review is published in French, Flemish and Esperanto.

is best and useful in the history of all languages ancient and modern.

Now, you want to do away with Capital Letters; another wants to do away with accents, and so on till we shall have nothing left. Esperanto is not for the English to talk to the English, but to foreigners; and foreigners to foreigners; and therefore no change whatever can be made in it, except by the concurrence of all the nations which are at the present time studying it.

Capital letters give grouping and prominence in a pictorial way, as tone and accent do in a personal way to the ideas being conveyed from one mind to another. THEY MUST NEVER BE WITHDRAWN; for the language is thereby the poorer.

Esperanto is just now on trial. Sensible people will have thought to do with it, if it is to be a mere “bird-speech” or a kind of “code” without form or beauty. It should be enriched with every device that gives power and subtlety and should really help the mind in clear thought and concise expression. The mere look of a page without capitals condemns this innovation. It is without form. Had you ever read John Ruskin or William Morris and seen their beautiful books, you must surely have appreciated their services to mankind in inculcating a love of fine books, good bindings and good type in fact the complete artistic setting down of anything that is worth recording. Their capitals! what lovely things! In fact, Mr. Editor, to cure you of your present craze, just get a look at one of William Morris' books, from the Kelmscott Press, and you will never after think of Capitals but with pleasure.

To allege difficulties of printing and writing is *uncoorthy* of one who is in the

van in the introduction of this speech. They are difficulties entirely external to the language and as such can easily be overcome. I want to impress upon you the vulgarity of cheapness. In my vocabulary “cheap” and “nasty” always go together.

With regard to accents I have always felt that their place can only be taken by designing new letters. That golden rule of Esperanto that every letter has always its full sound, never varying, and never mute must necessarily involve a large alphabet. That Dr. Zamenhof has constructed this speech with only 28 letters is a sure mark of his genius.

It is a question for us to investigate why ĉ (accentuated) should have been used instead of a new symbol. As far as I can see, it is because the letter c in all languages has all kinds of sounds, and that in selecting what sounds he would have in his language, Dr. Zamenhof found that he needed two, represented by “c” in the modern tongues. Many English people would like to have “ĉ” “ch” has the sound of k, and even in some English words as “chaos” “Christ” “chemist” “character”. In the ch in “chair”, ch are not two consonants, but one having no relation to the English c or the English h; and therefore as Esperanto is to be entirely rational, to use two consonants to express the sound of one is irrational. We must either agree to use ĉ as Dr. Zamenhof has given it to us, or invent a new symbol, both for writing and printing. Thus for example.

(Our correspondent here gives signs lack of the necessary characters.) Many other variants naturally suggest themselves.

The above ideas can be carried out with regard to these other letters gĝ, ĥĥ, ĵĵ, ŝŝ.

I am, yours faithfully,

BERTRAM CHATTERTON

M. le Rédacteur,

J'ai lu avec le plus grand intérêt l'article publié par “LA LUMO” sur les lettres majuscules. J'en accepterais les conclusions, si je ne trouvais à la proposition elle-même le grave défaut de pêcher par la base.

Plaçons-nous en effet au point de vue strictement espérantiste. Convaincu de l'excellence de l'admirable idiom du Dr. Zamenhof, nous n'avons qu'un désir: travaillons sans cesse et par tous les moyens à le propager dans le monde.

Pour atteindre ce but, la presse est, entre autres, un puissant auxiliaire, et il faut lui rendre cette justice qu'elle ne vous a pas ménagé son appui dans tous les pays. Nous lui en sommes tous profondément reconnaissants. Mais nous savons tous aussi qu'il ne suffit pas d'un seul article ou d'une série d'articles retentissants pour s'imposer à l'attention du monde. Les articles captivent un instant l'intérêt, mais la feuille mise de côté, on n'y pense plus.

J'en dirai autant des conférences. On vient écouter un conférencier, on éprouve pendant une heure la douce sensation d'être charmé par une parole agréable et facile. On applaudit consciencieusement. Mais une fois dehors, que reste-t-il? Ou plutôt que resterait-il? Un agréable souvenir seulement, si les amis de l'Esperanto, le petit noyau des convaincus n'étaient là pour agir. C'est lui, qui lentement, avec précaution, sans cesse, amène à notre idée ceux qui, sans lui, se seraient laissés dominer par cette inertie qui est la plus solide, sinon la plus belle des qualités humaines.

Eh bien! ce que nous pouvons faire par nous-mêmes à la suite d'une conférence, nous est impossible à la suite d'une belle série d'articles. Nous ne pouvons intéresser le lecteur, en le forçant à voir périodiquement dans son journal quelques lignes d'esperanto. Et pourtant! Combien puisent serait le moyen!

On me dira peut-être que les quelques lignes ne seront pas lues et que le lecteur pressé sautera par dessus la rubrique.

Soit! Je le sais; mais je sais aussi, comme les commerçants et les industriels du monde entier, que forcément un jour ou l'autre, le lecteur sera amené à lire, ce qu'il y a sous cette éternelle rubrique qui lui trouve toujours à la même place. Si nous avons tous acheté une fois dans notre vie des Pastilles X*** c'est, qu'étant enrhumés, nous nous sommes rappelés d'avoir été obsédés par les réclames de cet excellent pharmacien.

Faisons donc nous aussi cette bonne

The Underwood Typewriter

Visible writing
Elastic Touch

Great speed
Tabulating rapid
and easy

Manifolding simplified.

SUPERIOR ON ALL POINTS

La Underwood skribaŝino

Videbla skribaĵo

Granda rapideco Elasta tuŝo

Rapida kaj facila tabeligo

Multigado simpligita

Supera pri ĉiuj punktoj

Creelman Bros., Typewriting Co., 97 St-Francois-Xavier, Montreal

Branches à Toronto, Hamilton, London, Ont.

réclame, et nous verrons chaque jour des gens, qui, abominablement enrhumés au point de vue des relations internationales, voudront tâter du remède qu'ils auront vu vanter souvent dans leur journal sous la rubrique Esperanto. Et l'Esperanto gagnera autant d'adeptes, car le remède est infailible, commode à prendre, même et surtout en voyage.

Or pourquoi ne pouvons nous pas agir comme nous le voudrions au moyen de la presse? Pour cette seule raison que nous sommes obligés de lui demander un sacrifice qu'elle ne peut consentir dans la très grande majorité des cas. Je veux parler de l'obligation d'acheter des lettres accentuées. Cette obligation, déjà lourde pour un imprimeur ordinaire, devient excessivement onéreuse quand il s'agit de quotidiens composés mécaniquement, qui seraient obligés pour imprimer de l'Esperanto de changer le mécanisme des machines, comme le fait justement remarquer l'auteur de l'article de "LA LUMO". Elle deviendrait même très onéreuse pour les journaux composés à la main, où la vitesse de composition est nécessaire, à cause du retard qu'apporterait l'introduction dans les cases de nouvelles lettres que les typos ne sont pas habitués à lever.

En dehors de la presse, l'inconvénient se fait sentir dans les cas très nombreux où on se sert des machines à écrire. L'accentuation des lettres est une cause de difficultés et de perte de temps. Je sais bien que certains constructeurs font aujourd'hui des machines avec les signes spéciaux à l'espéranto, mais si ce fait prouve la puissance de l'idéologie internationale qui s'impose au monde des af-

faire, le résultat immédiat de ce progrès est une élévation sensible dans le prix des machines. Et puis, il faut tenir compte ici du matériel déjà existant, qui dans la majorité des cas ne sera pas remplacé pour l'unique raison qu'il faut accoutumer certains signes espéranto.

Encore un autre cas: la transmission des télégrammes. Que fera l'employé en présence de caractères qui n'existent pas sur un clavier? Il transmettra la lettre sans accent et nous risquons alors de tromper gravement notre correspondant sur le sens d'une communication, et d'occasionner ainsi des erreurs dont les conséquences peuvent être considérables.

Pour toutes ces raisons, et d'autres encore qu'il est aisé de découvrir, nous avons intérêt à délier l'écriture espéranto de cette entrave apportée par les lettres accentuées. Notre langue n'y perdrait rien de sa beauté ni de sa force et elle y gagnera beaucoup en puissance d'expansion. Nous pourrions publier n'importe où des textes espéranto; tous les journaux pourraient publier en espéranto ne serait-ce que les convocations aux réunions de groupes; nous pourrions imprimer partout en espéranto des affiches pour annoncer nos conférences. Je sais que tout cela se fait déjà, mais les rédacteurs doivent chercher à éviter les signes accentués et se donner une peine inutile pour composer un texte qui sans cela serait la simplicité même.

Je crois donc fermement qu'il faut tuer non pas les majuscules auxquelles nous avons été de tout temps habitués, mais bien les lettres accentuées.

Comment cela?

C'est ce que je m'en vais essayer de montrer rapidement.

Remarquons d'abord que parmi les lettres accentuées, certaines représentent des sons complexes, c-à-d. composés de deux articulaires: ĉ, ĝ.

Remarquons ensuite que d'autres sons composés d'éléments analogues sont représentés par deux lettres: Ks, Kz, Pourquoi?

Le son ts composé de deux muettes sourdes s'écrit C, alors que le son composé des deux sonores correspondantes Je sais bien que tout est affaire de convention; aussi n'est-ce pas une critique que j'adresse au système du Dr. Zamenhof, qui ne pouvait créer indéfiniment de nouveaux signes. Mais on m'accordera cependant qu'il n'est pas d'un intérêt vital pour l'espéranto d'empêcher la modification d'une graphie incommode, et que nous pouvons dans tous les cas convenir de certains groupements de lettres pour représenter les sons complexes.

Pour justifier la graphie nouvelle que je proposerai à l'attention des espérantistes, je remarquerai d'abord que quatre sur six des sons à modifier appartiennent à une même famille.

Nous pouvons en effet les grouper ainsi:

	1	2	3
Sourdes:	s	ŝ	c
Sonores:	z	j	ĝ

Le premier groupe renferme les "sifflantes" sourde et sonore: le 2e, les "chuintantes", qui sont des "sifflantes" palatales; le 3e, des sons composés des chuintantes précédées d'une explosion dentale.

Il est donc naturel de choisir comme base de la graphie nouvelle les sifflantes et de représenter les chuintantes par les signes s, z, suivies d'un h. Nous aurons ainsi:

SH = ŝ; ZH = ĝ. SH étant déjà un groupe universellement connu comme ayant la même valeur en anglais: SHOE, SHIP, SHILLING, etc.

Le 3e groupe serait: TSH = ĉ; DZH = ĝ.

Que si l'on m'obje que ce dernier groupe composé de trois lettres est trop long, je répondrai qu'il l'est pas plus que: kst dans *eksterajo*, que skv dans *paskvilo*, que bst, dans *obstini*, etc, et que par suite nous sommes déjà habitués aux groupes de trois lettres. La seule chose à retenir ici est que SH = ŝ et ZH = ĝ, le T ou le D, de TSH ou DZH se prononçant comme il est écrit.

Le tableau serait en définitive le suivant:

	1	2	3
Sourdes:	s	sh	tsh
Sonores:	z	zh	dzh

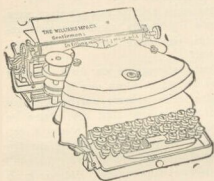
Restent maintenant les deux autres signes accentués u et h.

The "EMPIRE"

Seulement \$60.00 (300 francs)

Alignement absolu
et permanent
ECRITURE VISIBLE
du commencement
à la fin . . .

Nur \$60, (Fr. 300).—Enliniigo
absoluta kaj daŭra, Videbla skri-
baĵo, de la komenco ĝis la fino.

The Williams Mfg. Company, Ltd.,
61 FRANCOIS-XAVIER ST., MONTREAL.

La solution est ici élémentaire; on doit prendre les deux lettres suivantes non utilisées de l'alphabet latin:

W = h; X = h.

Il nous suffit de remarquer que W est souvent employé en anglais avec la même valeur que h en espéranto: now, how, flower, power, tower, whist, window, whistle, etc.

De même x = h est la graphie employée en russe et aussi en espagnol.

Nous écrivirons donc en espéranto: naw, naŭ — Pawlo, Paŭlo — newtraleco, neŭtr, etc.

Xoro, ĥoro — Xemio, ĥemio — Mexaniko, meĥaniko, etc.

Telles sont les observations que je soumetts sur la question aux espérantistes. J'ose espérer que tous ceux qui ont éprouvé des difficultés souvent insurmontables pour propager l'Espéranto au moyen de la presse voudront bien y réfléchir.

Je ferais remarquer qu'en admettant la solution que je propose on ne toucherait en rien à la langue elle-même. Si je puis apparaître ici aux yeux de beaucoup comme un novateur hardi, mes amis espérantistes savent bien que je suis conservateur à outrance pour tout ce qui touche à l'oeuvre même du Dr. Zamenhof, l'orthographe n'en était que la manifestation écrite. L'Espéranto est bon tel qu'il est, mais je voudrais qu'on put l'imprimer partout facilement.

Le Dr. Zamenhof s'est appliqué — et il y a admirablement réussi — à n'introduire en Espéranto que des sons qui puissent être prononcés aisément par tous les hommes, pourquoi a-t-il introduit dans son alphabet des signes qui ne peuvent être levés par tous les types?

HENRI BEL

Président du Groupe Espérantiste de Montpellier.

n. b. — ŝajnas al ni ke se s-ro. bel'o deziras ke la skribado esperanta, estu tute fonetika, li devas proponi ke oni anstataŭu la literon ĥ per la literoj 'kh', kiuj enhavas la fonetikan valoron de ĥ; kaj kio ne devigus nin aldoni la novan literon "x". Ankaŭ, la litero "w" estus sen utila, ĉar ĥ, ĉiam sekvas "a" aŭ "e", kaj oni bezonas nur diri ke "a" kaj "u" estas elparolata en nur unu sono.

Sir,

As you invite criticism on my proposal to do away with Capital letters in printing Esperanto, I now send you a few comments on the same.

1. The printing looks monstrously ugly.
2. All sense of gracefulness is lost to the eye or mind, and a great aid to memory is thrown away.
3. It is contrary to the custom of the whole world of letters in all languages, and the public will not tolerate it, and your proposal will tend to make Esperanto most unpopular.
4. There is not the least reason for the abandonment of the Capital letters; while there are several important ones why the accents should be done away with, and the letters the accents are meant to represent should take their place.

The only reason you advance for the abolition of the Capital letters, is that in the future, type setting will be done by machinery instead of by hand, and that the present machines are not quite large enough for Capital letters with the accents on: then the machines must be enlarged.

But there is another point of view from which this question must be looked at, and that is, are the accents neces-

sary? Certainly NOT, as they ONLY represent another letter which is more easily written than the accent, which gives the same meaning to the word the accent does, as the following examples show.

Now you have brought this question so prominently to the front by your article re Capitals, "Espérantists" are wondering why Dr. Zamenhof ever adopted accents at all:

Surely it is easier to write "ĥ" than "ĉ", as "ĉambro", a room, is pronounced in Esperanto "Ĉambro"; "sh" than "s", as "ŝipo", a ship is pronounced "Shipo"; and the other accented letters "ĥ", and "ĵ", would follow suit. Further, the accents cannot be telegraphed, and are strongly objected to by commercial houses, as the omission, or the wrongful addition of the accent, might lead to very serious consequences in a business transaction. Therefore in advocating the abolition of the Capital letters, you have unintentionally made apparent to all the world the necessity of the abolition of the accents, and not that of the Capital letters.

Yours truly,

RUMBLESTILTSKIN.

n. d. l. r. — "visa le noir, tua le blanc", "celis la nigran, mortigis la blankan", estas rekantaĵo de tre popola kanada kanto; ĉu vere celante la grandajn literojn, "la lumo" trafis la signojn sur la literoj? (la redakcio.)

AN EXPERIMENT AFTER TWO DAYS' STUDY OF ESPERANTO

If some one language could be adopted as an international medium of communication, there can be little doubt that it would be an unspeakable benefit to civilization through the enhanced facility of intercourse and the better mutual understanding thus achievable. Existing languages have long been utilized more or less for such purposes. Latin was for centuries a universal medium for scholars. Then French came to the front, but is now losing favor even as the language of diplomacy. For commercial and scientific purposes English is rapidly spreading the world over, although in Mediterranean lands Italian is largely the "lingua franca," just as a simplified form of Malay is extensively used in the inter-island trade of the Pacific.

Artificial languages have been devised for intercourse with native peoples in various sections of the world. In the Chinese ports all foreigners thus employ "pidgin-English"; in India Hindustanee serves the same purpose; in the North-

west of the United States and of Canada intercourse with the Indians is universally carried on the Chinook, the jargon introduced to this end by the Hudson Bay Company. Of the two great languages used in civilized international intercourse, French, the most corrupted of all the Latin tongues, has the disadvantage of being exceedingly difficult of pronunciation—unphonetic and too subtle in grammatical complications. English has similar demerits in the impurity of its vowel sounds and in its perplexingly illogical orthography. In structure, however, English is so simple that, in spite of certain faults in the way of inexactitude in expression, it would probably make the best international medium, if to that end it could be modified into a "world-English" form, improved in phonetic character and with its structural irregularities eliminated. International jealousies, however, bar the way to the adoption of any existing language as a universal medium.

In recent years various attempts have therefore been made at devising and introducing an artificial language for such purposes. "Volapuk" was much talked about for a while, but it was so arbitrary and so barren that it soon faded away. Better fortune appears to be attending a later attempt called "Esperanto." This is said to have achieved remarkable popularity all through Europe, numbering already its adherents by the hundred thousand. The prospects for its success look favorable in the fact that one of the foremost of Parisian publishing houses, Hachette et Cie., have lately taken hold of it. Manuals and vocabularies in Esperanto for all the leading languages have been published, works of classic and standard authors have been translated into it, and a newspaper is issued as its organ. (1)

Esperanto is the result of twelve years of study on the part of a Russian linguist of German descent, Dr. L. Zamenhof. It is a remarkable scientific achievement and has been indorsed by some of the foremost of philologists. It was built up very much as languages are naturally developed. But in this work all irregularities and complications have been avoided. Esperanto is eclectic in character, its vocabulary consisting of a

few hundred root words chosen from various leading European tongues. But by aid of compounding and using various prefixes and suffixes of exact meaning these can systematically be built up into infinite combinations whose meanings clearly declare themselves. Words common to all European languages are also freely employed in "la lingvo internacia Esperanto." It is thus exceedingly simple and at the same time extraordinarily rich—capable of meeting the demands of the most exact scientific and finest literary expression, as well as of everyday intercourse and commercial correspondence. For the last purpose a person ignorant of the language can be addressed in it and enabled to understand the letter sent him simply by inclosing a vocabulary in his own language, cheap copies of these being issued for the purpose. The secretary of the American Philosophical Society, Henry Phillips, Jr., says of Esperanto: "Being based upon modern European tongues, its vocabulary is mainly already in the possession of every person of any pretensions of education. Its extreme simplicity of grammar and the ease with which new words can be created must especially recommend it to every class of readers."

The grammar of Esperanto has only sixteen rules, and its principles can be mastered in a few hours. The language itself can be thoroughly acquired in a comparatively few days—probably two or three weeks of study at the farthest. This commends it to persons who like to be lingually accomplished. Esperanto looks like a sort of simplified Spanish or Italian. It is correspondingly pleasant to the eye and the ear. The vowels are "continental", the consonants are almost the same as in English. The letter "c", however has the sound of "t", and the sound expressed in English by the digraph "ch" written with a diacritical sign over the "c". When impracticable to print it that way it can be spelled with "ch". Here is a translation of "The Lord's Prayer" (La preĝo del Sinjoro), made by a student after two days' acquaintance with the language:

"Nia patro kin en la ĉielo estas, sanktinta estu Via nomo. Via regno venu; Via volo estu farinta tiel sur la tera kiel en la ĉielo. Donu al ni tiu ĉi tago nian tagon panon; pardonu al ni nian malbonojn kiel ni pardonas ilin kiuj faras malbone kontraŭ nin. Ne nin konduku en la tenton, sed delibere nin, de la malbono, kaj de Vi estu la nomo,

la povo kaj la gloro, por eterno kaj etern-o, amen!" (2)

The rules for the formation of the various parts of speech from one root word are very easy. Nouns end in "o", adjectives in "a", verbs in the infinitive in "i", and adverbs in "e". The plural is formed by the terminal "j", which in English eyes looks more outlandish than it sounds, for the pronunciation is that of "y". The use of an objective case, ending in "n", makes the meanings absolutely definite and permits free construction of sentences.

The difficulties attending the general adoption of such a language are not to be underrated. Before it can firmly establish itself there must be a sufficient motive for acquiring it. If any concrete body of persons it—as some considerable nationality—such a motive would exist. But since the number of persons who use it is said to be rapidly increasing, there may be a growing inducement to learn it. Its good qualities in the way of easy and exact expression may ultimately lead to its official adoption for international, scientific and, possibly, diplomatic uses, although facility in speaking it is discouraged by the present lack of inducement to practise it in that way. It is so quickly acquired that it might be worth while for commercial schools to include it in their courses. Boston Sunday Herald, September 27, 1903.

(2) Of course the above translation is not absolutely accurate.

EN ANGLUJO

De Sinjoro John Charles O'Connor, (B. A.), Vic-Prezidanto, Esperanto Society, 17 St. Stephen's Square, Bayswater, London.

Tre estimata Sinjoro!

Dezirante fari paroladojn en tiu ĉi urbo pri Esperanto, ni volus havi kelkajn poŝtkartojn ilustritajn por montri kiel pruvo de la helpo kiun nia kara lingvo alportas jam por la internaciaj komunik-oj.

Mi do esperas ke miaj samideanoj bonvolu sendi al mi kelkajn vortojn. Pardonu al mi la senceremonian peton kaj akceptu mian antaŭan dankon.

Tia letero klarigas al ni sufiĉe la intencen de nia angla apostolo, kaj elmontras ankaŭ kion ĉiuj devas fari por helpi la propagandon en Anglujo. La amikoj de nia homara movado sendu korespond-aĵojn.

(1) The Boston Sunday Herald evidently was unaware that instead of only one, there are now fifteen papers printed in the language, not counting the very numerous papers which constantly print articles in Esperanto.

KRISTNASKOEN, RUSUJO.

like the teeth-born warriors of Minerva, who armed with our invincible language, are in good trim to overthrow finally all opposition.

We are also pleased that the London press, with some few exceptions are favorably disposed. We congratulate them on this unusually favorable and auspicious beginning. Here, in Montreal, we met with opposition and apathy from the entire press at the outset but now not only is the press favorably disposed towards Esperanto, but some half dozen Montreal papers have actually begun to teach the language.

Who can prophesy what glorious achievements the Second Annual Report may not record, and what unparalleled progress the great International Key-Language will have made throughout the world by that time?

La internacia frateco postulas ke vi sendu karton por la St-Louis Ekspozicio. Ĉu vi skribis hieraŭ, ankaŭ skribu hodiaŭ.

Estos memorinda okaso, en Kanado, kiam nia kara Mari-Terezo, trairos nian landon.

Esperantista

Tre estimata kolego,

Mi havas plezuron scigi al vi ke nia gazeto "L'Esperantista" aperos baldaŭ en Napoli sub nova direkto de doktoro Giovanni Cacciapuoti, direktoro; grafo Albert Gallois, ĉef-redaktoro kaj advokato Raffaele Bagnulo, sekretario. Oni sendu la abonojn al Sinjoro Bagnulo, Napoli Largo Gesù e Maria No 4).

Tiu ĉi redakcio povas certigi al vi ke ĉiu kaŭzo de neregula publikado estante elĵetata, la ĵurnalo estos eldonata regule timonate.

Mi sendos al vi du ekzemplarojn de ĉiu nombro kaj mi esperas ke vi volonte sangos tiujn-ĉi por la sama nombro de ekzemplaroj de via gazeto.

Mi petas ankaŭ vin scigi al mi se vi volas ankoraŭ enpresigi en nia gazeto avizon de via ĵurnalo.

Atendante vian respondon mi sendas al vi miajn plej korajn salutojn.

La Direktoro,
Doktoro Giovanni Cacciapuoti.
Napoli-Piazza Cavour No 152.

M. BROUARDEL

On ignore, dans plusieurs pays, que le Canada-Français conserve encore les lois françaises, telles qu'elles étaient avant le Code Napoléon. Les auteurs de droit français sont donc beaucoup étudiés. Et parmi ceux que l'on cite avec le plus d'autorité, nous rencontrons certainement Brouardel, le père de la médecine légale moderne, tel qu'on le nomme ici dans les cours de justice, et dans la province de Québec.

Or, Brouardel, le président de l'Association Polytechnique, lors de la distribution des récompenses de l'année scolaire 1902-1903, en présence de M. Maréjols, ministre des Travaux Publics, félicita l'Association pour avoir, entr'autres actes à son crédit, fondé trois cours d'Esperanto, et ses paroles furent soulignées, dit le Bulletin Mensuel de l'Association, par de vifs applaudissements. Le lecteur tirera de ce fait la conclusion qu'il plait.

Espero Katolika

Notre vaillant confrère, le révérend Em. Peltier, continue sa campagne active chez les membres de l'Eglise Catholique. Nous apprenons avec plaisir qu'à Saint-Claude, il a réussi à fonder un premier groupe dont le comité provisoire se compose du révérend Chanoine Marpot, président honoraire; de M. Jean Mistler, directeur de l'Ecole Supérieure, président; du révérend Père Richard, vicaire de la cathédrale, vice-président. On a déjà groupé une vingtaine de membres.

Cette excellente revue commence à publier la Sainte-Messe, en langue internationale; cet ouvrage sera certainement reçu avec faveur chez tous les Canadiens Français.

Skribu al Sinjoro H. de Coppet, 174 boulevard Pereire, Paris XVII, Francujo.

Ju pli granda estos la St. Louis Esperanta Ekspozicio, des pli rapide ni sukcesos.

HIP. HIP, HIP, HURRAH!

Estonto al neniu apartenas.

Kiam adeptoj de esperanto invitas fun lerni la lingvon, skeptuloj kelkafoje esprimas dubojn kaj ridetanta respondas: ĉu vi kredas ke Esperanto iam estos parolata en la tutmondo? Kaj anastataŭ atendi nian respondon ili tuj aldonas "certe ne, neniam". Sed tial ke tio estas nur opinio pri estonteco, ni certe povus respondi "certe jes", ĉar ne sciante eĉ kion okazas hodiaŭ kiel homoj kuragaĵes jes! aŭ nei! pri kio okazos en estonteco.

Tamen, tre prudentaj reguloj por helpi la antaŭdiron pri estonteco, estas rimarkindaj, kio okazis antaŭtempe kaj tio okazas nuntempe. Juna arbo doninta fruktojn kaj ankoraŭ nuntempe produktanta similajn fruktojn kredeble, ilin ankoraŭ produktos en estonta tempo.

Nu, ĉu nia arbo kreskis kaj ankoraŭ kreskas? Esploru ni la demandon.

Ni ne bezonas por starigi tion esplori multe. Prenu ni nur la nombron de la esperantaj organoj kaj certigu nin ĉu ĝi pligrandigas aŭ ne.

Nur dum unu semajno ni ricevis ekzempleron de tri novaj esperantaj revuoj. La "Suno Hispana", eldonata en Hispanujo, la "Cilio Esperantisto", eldonata en Cilio, Suda Ameriko, kaj — last but not least — the "Esperantist", angla esperanta revuo, eldonata en Londono, Angiolo.

Ĉu Esperanto disvastigas aŭ ne?

Al niaj tri novnaskitoj ni deziras longan vivon, kaj plenan sukceson!

Kiel membro de la esperanta familio, por saluti la naskigon de niaj tri novaj viglaj fortikaj fratoj, ni proponas tri laŭdajn

HIP, HIP, HIP, HURRAH!

Amerika Esperanta Kolekto

Dictionnaire Esperanto Français
50 centimes

Prix spéciaux pour commerçants et clubs esperantistes.

Jarlibron

Parizo, oktobro 1903.

Estimata Sinjoro,

La firmo Hachette kaj Ko. en Parizo preparas kun la helpo de So de Mémil "tutmondan jarlibron Esperantistan.

Tiu jarlibro enhavas la nomojn kaj adresojn de ĉiuj Esperantistoj, proesperantaj Societoj, ĵurnaloj, k. c. Ĝi eliros en la monato Marto de la proksima jaro.

Mi treege, petas vin ke vi bonvolu sendi ĉiujn eblajn scigojn, kiuj povus faciligi ĝian verkadon al: Sro. Bono H. de Mémil, 40 Boulevard Magenta, Paris, (10e). La enskribo estas senpaga.

Internacian kaj kunfranatan saluton,

CARLO BOURLET,

Prezidento de la Grupo Esperantista Pariza.

Volu diskongi tiun avizon.

Rondo Unua

En nia Maja numero de LA LUMO ni anoncis la fondon de la "Unua Rondo" por interŝanĝo de esperantista literaturo, reciproka korektigo de esperanta verko, ni lernas ke jam kelkaj esperantistoj skribis al Sinjoro Paul Bayat, por aligi la Rondon ni admonas ĉiujn samideanojn kiuj deziras komenci skribadi la lingvon, kaj havas tre bonan okazon praktiki kaj perfektigi en Esperanto, ke ili sin turnu al Sinjoro Paul Bayat, 4, rue de La Herse, Douai, France. Oni certe konsentos ke tiaj Rondoĵ multo helpas nian aferon, kaj santepe helpas ĉiujn, kiuj deziras plibonigi sian esperantan literaturon. La regulojn de la Rondo ni jam enpresis.

KLUBO PROGRESO

137a rue Ste-Elizabeth

Les réunions du "Klubo Progreso" ont lieu tous les lundis à 8 hrs p.m. Tous les membres du "Klubo Progreso" devraient se faire un devoir d'y assister.

o o o

La salle du "Klubo Progreso" est ouverte tous les jours à tous les membres qui peuvent venir lire les journaux et revues échangés avec l'organe officiel du "Klubo Progreso": LA LUMO.

o o o

Le premier vendredi de chaque mois est exclusivement réservé à 8 h. p.m., aux dames esperantistes du "Virina Klubo Progreso".

"TOURING-CLUB" DE FRANCE

Fondata en 1890.

10, place de la Bourse, Paris.

Nombre da anoj, la lan de setpembro 1903: 82,572.

CELO: divastigi en Francujo la turismon konsideratan je ĉiuj ĝiaj formoj.

UTILOJ PRECIPAJ: La Asocio protektas ĉiujn kaj ĉeajn turistojn, uzante sian influon or havigi al siaj anoj specialajn tarifojn en la hoteloj, limdepaĝejoj, k. t. p., sendante senpaga al ĉiuj societanoj sian "Revuon Monotan", kiu denombas detale la facilaĵojn gravegajn, kiujn ĝi proponas.

PREZO DE LA JARA KOTIZAĴO: 6 fr. por la membroj loĝantaj en la eksterlandoj.

BOOK No 196.

Just out. This is a Key to the Ekzerco (Collection of exercises) of the International language, done into English by Joseph Rhodes, F. J. I., from the original by Dr. L. L. Zamenhof, published by the Esperanto Society, Hon. Sec. John Ellis, Solicitor, Keighley. Price, post free, (Great Britain), 2 1/2 d.: (abroad) fr. 0.35. This book is an English version of the exercises that appeared in the January number of "LA LUMO", which exercises have been composed by Doctor Zamenhof, the Russian doctor to whom the civilized world is under a deep debt of gratitude for his most valuable contribution to the movement towards human brotherhood. The aim of this version is not only to render clearer passages that may cause a momentary hesitation, but to assist in the highly beneficial exercise of re-translation back into Esperanto.

This very valuable book can be had from the Esperanto Society, Keighley, England, or by sending 10 cents in stamps to LA LUMO.

Dictionnaire Esperanto Français avec Grammaire - 10c.

50 centimes

Prix spéciaux pour commerçants et clubs esperantistes.

En Vente aux librairies

Lernolibro

The London Esperanto Club has just issued a serial course of lessons in Esperanto for class-teaching and self-tuition.

The author is Mr. A. Motteau, a Certified Teacher of Esperanto. The book costs 1s. 3d., and can be had by addressing the Hon. Sec., H. Bollingbroke Mudie, 67 Kensington Gardens Square, London, W., Eng., or by applying direct to LA LUMO.

The book contains a carefully prepared grammatical synopsis, exercises and keys, notes of reference, explanations, and vocabularies. The arrangement is most praiseworthy. The author first gives a succinct and clear exposition of the grammar, including the method of word-formation which is one of the features of the language. Then follows a series of exercises in Esperanto and English, the keys of which are to be found in the green-colored section of the book. The student may afterwards retranslate from the keys, which we would strongly recommend him to do.

We are confident that any one who makes a careful study of Mr. Motteau's excellent little work will be well repaid, not only by the pleasure he will have in the study but by the thorough insight this will give him into the structure and genius of the Esperanto language.

BIBLIOTHEQUE ESPERANTISTE

Brailles pour Aveugles.

(Les prix sont indiqués franco de port)

Ouvrages imprimés.

1 Manuel Français [1 vol.] ... 5 fr.

2 Manuel Anglais [1 vol.] ... 5 fr.

3 Manuel Allemand [1 vol.] ... 5 fr.

Paraitra dans le courant de l'hiver.

3bis Partie en Esperanto du "Manuel", à part ... 2 f. 50

4 Ekzerco du Dr Zamenhof

[1 vol.] ... 2 f. 50

Adresser toutes les commandes à M.

le secrétaire de la revue "Lingvo Internacia", 27 boulevard Arago, Paris.

KRONOLOGIO

Ni volas scigi per tiu ĉi avizo al la legantaro de LA LUMO ke nia bonega kaj tre fervora samideano, Sro. C. M. Nordensvan mortis en Knopio, Ruslando, la 19 28/3 03.

La redakcio prezentas ĝiajn kondolencojn al lia familio kaj amikoj pro lia bedaŭrinda perdo.

AMERIKANA FRAŬLINO

(El Maks O'rell.)

Amerikana fraŭlino sin tenas tute libere, kiel viro, kaj amas vivan socion, ĉar unue ŝi estas tiom klerigita kaj inteligenta, ke ŝi viras interparolado plaĉas al ŝi; se ŝi vive, interesigas de lasta fasono de pariza ĉapelo, do por tio al ŝi estas bonege konata kaj lasta verko de Herbert'o Spenser'o. Due, ŝi preferas viran socion kaj tial, ke ŝi ĉirkaŭigas sin de adorantoj kaj pligrandigas ĵajn ŝancojn por edzeco. Societo de viroj por ŝi ne estas danĝera ĉar ŝi konduktas ĉiam estas fondita sur saĝo: ŝi neniam enfalos amintizon, ne estante krediginta, ke ŝi finos per edzeco. Praktikeco de amerikana fraŭlino en tiu ĉi rilato estas frapanta. Ŝia celo — bonstato aŭ titolo; ŝi neniam tiun ĉi lasos el vido kaj dum sama minuto, kiam amanto volas kisi ŝin, ŝi estas kapabla demandi lin pri grandeco de lia havo.

Ĉiama revo de tiuj-ĉi junaj respublikanoj — rafigi kiam ajn graŭno, markizino aŭ princino. Kiom da ruĝinitaj kaj mallumintaj eŭropaj insignoj estis ree origitaj de dolaroj de amerikana "mis".

Nelonge iu pariza ĵurnalisto en balo, en St-Jermena antaŭturbo, en unu el plej severaj salonoj kalkulis 37 amerikanojn, portintajn la nomojn de plejaltaj kaj plejantikva franca eminenteco. Ankaŭ oni estas sciata, ke meze de anglaj aristokratoj "ladies" — maso de amerikanoj, progresintaj ennutrigi de ideoj de teoria konservatismo kaj alportintaj por siaj ruĝinitaj edzoj milionoj da dolaroj.

Sed luksecon de aristokrata titolo povas permesi al ŝi sole posedantinoj de miliona domo; la plimulteco serĉas riĉan paron, metante nenian atenton al la aĝo de pretendanto. Jen karaktero noto el iu amerikana gazeto:

Iu fraŭlo, mezaĝulo, anoncis en gazet-oj pri sia deziro edziĝi. Erare kompostisto starigis 87 jarojn anstataŭ 37. Tamen tio-ĉi neniam malhelpis al anoncanto ricevi ĝis 800 leterojn de virinoj, de 17 kaj ĝis 55 jaroj de nasko, esprimantaj pretecon kundividi lian vivon kaj promesantaj amon kaj fidelecon.

Amerikana fraŭlino perfekte posedas lertecon por eltrovi el ŝia beleco, ĵuneco kaj virteco plejgrandan profiton. Al viro, kiun ŝi signis por ŝi, malofte prosperas eviti ŝiajn rotojn; estas okaz-oj, — certe tio-ĉi escepto, — kiam enamigita fraŭlino alkras al militaj ruzoj.

— Jen anekdoto, rakontita de unu amerikana gazeto:

Jura amerikano ekamis riĉan kaj belan kunpatrujanon, al malfelico ne respondantan al ŝi de sama. Tiam al ŝi venis brilanta penso. Ŝi ŝajnis danĝere malsana kaj petis scigi sian amaton, petis lin kisi ŝin por adiaŭ, ĉar ŝi eble baldaŭ mortos. Kiam kortuŝita ĵuna homo kliniĝis al ŝi, malsanulino fortike ĉirkaŭprenis lin kaj dum tuta minuto ne ellasis el la brakoj. En sama momento el post la portero fotografisto surkondukis lin la aparaton kaj fotografis la scenon. En sekvanta tago enamiĝinta amerikano sendis unu ekzempleron de tiu fotografajo al ĵuna homo, demandante lin, ĉu li deziras disvastigon de la nomita fotografajo? Al ĵuna homo, kompreninta en kian kantilon li ekfalis, restis sin konfesi venkita kaj edziĝi.

Entute — do amerikana fraŭlino opinias sin tiom egala al viro, ke, se plaĉanta al ŝi viro malrapidas de amkonfeso, ĉu tio en sekvo de timemeco aŭ pro kiaj ajn aliaj konsideroj — ŝi neniam enpensis unua fari al li tiun konfeson.

Tradukis:

RADVAN RIPSINSKIJ.

ONDOJ, KIEN VI FORKURAS ?

De T. Vazov (1)

— Ondoj, kien vi tiel forkuras ?

— Por la senfineco !

— Ho, tagoj, kaj vi kien forflugas ?

— Por la eterneco !

— Aglo, ĉi por kie tiel veturas ?

— Al la blua efiro !

— Sed, ho, amo, ĉi por kie iras ?

— Al la bonega Dio !

— Espero, almenaŭ ĉi por kie ?

— Kieĉi diri mi ne konas:

Mi estas tie ĉi kaj nenie —

Respondon rektan ne donas !

— Sed ĉi, malgoĵo, kiam deflugas ?

Gastino, portanta turmentilojn !

Nu deflugu ! Ĉar ĉi ne deflugas ?

— Nepovas: mi ne havas flugilojn !

Esperantigis el bulgare, Ĥr. Popov.

(1) Nuntempa glorinda bulgara poeto.

Tiaj verkoj estas tradukitaj je multaj eŭropaj lingvoj. Ĥr.

ESPERANTO

Il est notoire que pour savoir pratiquement une langue, il n'est pas nécessaire de connaître tous les mots du dictionnaire de cette langue. Il suffit, en effet de connaître les mots dont l'usage est le plus fréquent, sans cela, jamais personne ne pourrait savoir une langue quelconque. On ne pourrait, par exemple, entretenir la moindre conversation sans se servir des mots "le", "et", ainsi que des pronoms "je", "il", pendant que nous rencontrons plus rarement les mots "perpendiculaire, horizontal, provisoire," etc.

D'où il résulte que l'assimilation de certains vocables espérantistes vous sera plus utile, vu l'usage fréquent que l'on en fait, que d'autres que vous ne rencontrerez que très rarement.

Tout calcul fait, il résulte qu'il y a, en Esperanto, environ une centaine de mots dont la connaissance est absolument nécessaire pour pouvoir comprendre la langue intermédiaire et pouvoir la lire couramment. Ce sont:

Les pronoms personnels,	10
Les mots de nombre,	13
Les mots du "Tableau",	45
Les multiplicateurs ou affixes	30

98

Mais d'un autre côté, quiconque connaît bien la valeur de cette centaine de mots, nous n'avons aucune hésitation à le dire, sait pratiquement la langue internationale, car ces mots constituent pour la plupart, au moins soixante-et-quinze pour cent du vocabulaire.

Pour terminer l'acquisition de la balance des mots, il ne faut plus que se rappeler quelques racines semblables au français.

Nous laissons à chacun le soin de calculer combien cela lui prendrait de temps pour apprendre le tout, si seulement on veut bien retenir de cinq ou dix mots par jour.

Les pronoms personnels sont:

MI — je, me, moi.

CI — tu, te, toi.

LI — il, le, lui.

ŜI — elle, la, lui.

ĜI — il ou elle, pronom neutre pour les choses et les animaux dont le sexe n'est pas déterminé.

ONI — on.

ŜI — se, soi.

NI — nous.

VI — vous.

ILI — ils, elles.

Pour bien nous graver ces pronoms dans la mémoire, remarquons d'abord

qu'ils se terminent tous par la lettre "i" et que, de plus, sauf "oni" et "ili", ils se composent tous de deux lettres seulement.

Constatons ensuite que "mi, oni, si, ni, vi", commencent par les mêmes lettres que leur correspondant français, me, on, se, nous et vous. Que "li" n'est que "il" renversé; que "ili" n'est que "il" auquel on a préfixé un "i" pour produire "ils". Ces constatations nous aident certainement.

Le pronom "si" (elle) se prononce exactement comme son correspondant anglais "she".

Le pronom "ci" est d'un usage excessivement rare, bien plus rare qu'en français, c'est le toutieusement absolument intime. On ne le rencontre presque jamais en littérature.

Le pronom "gi" s'emploie pour représenter les choses inanimées et les animaux dont le sexe n'est pas déterminé. Remarquons que, en Esperanto, les adjectifs restent invariables quant aux genres, nous disons "Bela Pomo" (une belle pomme), masculin ou féminin l'adjectif reste le même "bela".

Il n'y a donc que le pronom qui devient au genre neutre, ou plutôt le genre naturel, lorsque le nom qu'il représente est neutre ou naturel.

Cette indication du genre neutre, ou naturel pour les choses, est la seule logique; car, enfin, pourquoi disons-nous UN siège, et UNE chaise, UN tableau et UNE table, DU gaz et DE l'huile; cette attribution de sexe à des choses qui, évidemment, n'en peuvent avoir, est simplement absurde, c'est le moins que nous puissions dire.

Le pronom "si" ne s'emploie que lorsque l'action, qu'accomplit le sujet, réfléchit, ou revient sur le sujet même de la proposition. Ex.: Li sin lavas (il se lave), c'est-à-dire que l'action qui part de "il" revient sur "il", alors nous employons le pronom "si".

EXERCICE SUR LES PRONOMS

Mi parolas al vi.
Li parolis al si.
Oni parolas al ni.
Ili parolas al vi.
Mi amas vin.
Li amis sin.
Oni amas sin.
Ni amas vin.
Vi amas ilin.
Si min amas.
Gi venis al mi.
Mi vidas gin.
Li min amas.

TRADUCTION

Je parle à vous — je vous parle.
Il parla à elle — il lui parla.
On parlera à nous — on nous parlera.
Ils parleraient à vous — Ils vous parleraient.
Je aime vous — je vous aime.
Il aimait elle — il l'aimait.
On aime soi — on s'aime.
Nous aimerions vous — nous vous aimerions.
Vous aimez eux — vous les aimez.
Elle m'aime.
Il ou elle vint à moi.
Je vois lui ou elle — je le vois.
Il m'aime.

Comme on a pu le constater dans l'exercice précédent il est facultatif de placer les pronoms un peu où on le veut, pourvu que l'on y ajoute la lettre "n" pour indiquer l'accusatif ou le complément direct.

PRONOMS POSSESSIFS

Les pronoms possessifs, véritables adjectifs, se forment en ajoutant la lettre "a" aux pronoms personnels, Ex. Mi [je]; Mia [mon, ma]. Ces pronoms possessifs sont donc:

Mia — mon, ma
Cia — ton, ta
Lia — son, sa [à lui]
Ŝia — son, sa [à elle]
Ĝia — son, sa [à lui ou à elle neutre]
Onia — son, sa [à on]
Sia — son, sa [à soi]
Nia — notre
Via — votre
Ilia — leur.

Le possessif "ĝia" se rapporte au pronom "gi", c'est-à-dire à des êtres dont le sexe est inconnu, par exemple en parlant d'une table nous dirons "sa couleur", ĝia koloro.

Il faut bien se garder de confondre "lia" son [à lui] et "sia" son [à soi]. Cette distinction est très importante et, malheureusement n'existe pas en français: quand nous disons: Pierre dit à Paul de lui amener son chien; du chien de qui s'agit-il, du chien de Pierre ou de celui de Paul?; il n'y a rien pour l'indiquer. En Esperanto si nous disons: Petro diris al Paŭlo ke li alkonduku sian hundon "alors il s'agit du chien "à soi", c'est-à-dire du chien de celui qui parle, pendant que si nous disons "Petro diris al Paŭlo ke li alkonduku lian hundon" alors, il s'agit du chien "à lui", et le pronom possessif ne se rapporte pas au sujet de la proposition.

Comme nous le savons déjà tous les pluriels, en Esperanto, se représentent par la terminaison "j"; alors si mon se

dit mia, mes se dira miaj, via [votre] viaj [vos], ilia [leur]; iliaj [leurs].

La même règle s'applique quant à l'accusatif.

EXERCICE SUR LES PRONOMS POSSESSIFS

Mia Patro, Patro nia. Donu al mi vian adreson. Mi amas vian patron. Ŝi amas sian kuzon. Ŝi diris ke ŝia ĉapelo estas bela kaj ŝia ne bela. Mi renkontis viajn fratojn. La tablo estas nigra sed ĝia tapiso estas ruĝa. Miaj fratoj havis hodiaŭ gastejn, post la vespero, miaj fratoj eliris el sia domo kaj akompanis ilin, ĝia ilia domo. La infano serĉis sian pupon; mi montris al la infano, kie kuŝas ĝia pupo.

TRADUCTION

Mon père. Notre père. Donnez-moi votre adresse. J'aime votre père. Elle aime son cousin. Elle dit que son chapeau est beau, et que le sien [à une autre] non beau [ne l'est pas]. Je rencontrai vos frères. La table est noire mais son tapis est rouge. Mes frères curent aujourd'hui des invités, après la soirée mes frères sortirent de son [leur] maison et les accompagnèrent à leur maison. L'enfant cherchait sa poupée; je montrai à l'enfant où reposait sa poupée.

LES NOMBRES

Les numéraux cardinaux sont toujours invariables, ce sont:

1 — Unu; 2 — Du; 3 — Tri; 4 — Kvar; 5 — Kvin; 6 — Ses; 7 — Sep; 8 — Ok; 9 — Naŭ; 10 — Dek; 100 — Cent; 1000 — milono.

Les dizaines et les centaines se forment par la simple réunion des dix premiers nombres; ainsi, au lieu de dire, onze, douze, treize, quatorze, quinze, seize, dix-sept, nous commençons de suite à dire dix-ur, dix-deux, dix-trois, dix-quatre, dix-cinq, dix-six, dix-sept, etc., on dekunu, 11; dekdun, 12; dektri, 13; dekkvar, 14; dekkvin, 15; dekseks, 16; deksep, 17; dekok, 18; dekaŭ, 19.

La même opération s'effectue pour les dizaines, au lieu de dire, vingt, trente, quarante, etc., nous disons: deuk-dix, tri-dix, etc., du-dek, 20; tri-dek, 30; kvar-dek, 40; etc.

EXERCICE SUR LES NOMBRES

Kvin kaj sep faras dek-du. Dek kaj dek faras dudek. Tridek kaj kvardek kvin faras sepdek-kvin. Mil-okcent-naŭdek-tri. Li havas dek-unu infanojn. Ni havas nur unu buŝon, sed ni havas du orelojn. Li promenis kun tri hundoj.

Sesdek minutoj faras unu horon, kaj unu minuto konsistas el ses dek sekundoj.

TRADUCTION

Cinq et sept font douze. Dix et dix font vingt. Trente et quarante-cinq font soixante-quinze. Mil-huit cent quatre-vingt-treize. Il a douze enfants. Nous n'avons qu'une bouche, mais nous avons deux oreilles. Il se promène avec trois chiens. Soixante minutes font une heure, et une minute consiste en soixante secondes.

NUMEROS ORDINAUX

Les nombres n'étant que de simples racines ordinaires, on forme régulièrement avec ces racines, le substantif, par l'adjonction de la terminaison "o", ex.: unuo, unité; dekdouo, douzaine; cento, centaine. On crée également l'adjectif ordinal, en ajoutant la terminaison "a", ex.: dua, deuxième; tria, troisième; mila, millième; et, enfin, l'adverbe se forme en ajoutant la terminaison "e", ex.: kvare, quatrième; kvine, cinquièmement, etc.

EXERCICE SUR LES NOMBRES DERIVES

Januaro estas la unua monato de la jaro, aprilo estas la kvara, novembro estas la dek-unua, decembro estas la dek-dua. La dudeka (tago) de februaro estas la kvindek-unua tago de la jaro. Hodiaŭ estas la (inskribu la daton). Mi havas centon da pomoj. Mi aĉetis dekdouon (aŭ dek-duon) da kuleroj kaj du dekdouojn da forkoj. Unue, mi redonas al vi la monon, kin vi pruntis al mi; due, mi dankas vin pro la prunto; trie, mi petas vin ankaŭ poste prunti al mi, kiam mi bezonos monon.

TRADUCTION

Janvier est le premier mois de l'année, avril est le quatrième, novembre est le onzième, décembre est le douzième. Le vingt (vingtième jour) de février est le cinquante-et-unième jour de l'année. Aujourd'hui c'est le (écrivez la date). J'ai une centaine de pommes. J'ai acheté une douzaine de cuillères et deux douzaines de fourchettes. D'abord (premièrement) je vous remets l'argent que vous m'avez prêté; deuxièmement, je vous remercie pour le prêt; troisièmement, je vous prie aussi de me prêter plus tard, quand j'aurai besoin d'argent.

La Lingvo Internacia ESPERANTO estas parolata, en la tuta MONDO.

TABLEAU DES MOTS SIMPLES

Nous vous disons, il y a un instant, qu'il y avait une centaine de mots dont la connaissance s'imposait pour pouvoir comprendre facilement la langue intermédiaire; sur ce nombre, 45 sont ce que nous sommes convenus d'appeler les mots simples du tableau, c'est vous dire que la connaissance exacte de la valeur de ces mots est d'une très grande importance, 45 sur 100.

Pour vous donner une idée d'ensemble de ces mots et pour vous faire comprendre généralement les rapports qui existent entre eux, nous vous prions de lire le tableau ci-dessous en suivant d'abord les lignes horizontalement, puis verticalement.

	Indéfinit : I.	Question : KI.	Indication : TI.	Totalité : ĈI.	Négation : Neni.
Qualité : A	IA	KIA	TIA	ĈIA	NENIA
Motif : AL	IAL	KIAL	TIAl	ĈIAL	NENIAL
Temps : AM	IAM	KIAM	TIAM	ĈIAM	NENIAM
Lieu : E	IE	KIE	TIE	ĈIE	NENIE
Manière : EL	IEL	KIEL	TIEL	ĈIEL	NENIEL
Propriété : ES	IES	KIES	TIES	ĈIES	NENIES
Chose : O	IO	KIO	TIO	ĈIO	NENIO
Quantité : OM	IOM	KIOM	TIOM	ĈIOM	NENIOM
Individualité : U	IU	KIU	TIU	ĈIU	NENIU

REMARQUES

Si nous lisons la première ligne verticalement, nous constatons que tous les mots de cette ligne commencent par la lettre "i", e. g.: ia, ial, iam, ie, iel, ies, io, iom et iu; tous les mots de la deuxième ligne commencent par les lettres "ki", e. g.: kia, kial, kiam, kie, kiel, kies, kio, kiom, ki; ceux de la troisième commencent tous par les lettres "ti", e.

g.: tia, tial, tiam, tie, tiel, ties, tio, tiom, tiu; ceux de la quatrième, toujours en lisant la ligne verticale, commencent tous par les lettres "ĉi", e. g.: ĉia, ĉial, ĉiam, ĉie, ĉiel, ĉies, ĉio, ĉiom, ĉiu, et qu'enfin, que la cinquième ligne se compose de mots commençant tous par les lettres "neni", e. g.: nenia, nential, neniām, neniēl, nenies, nenio, neniom, neniu.

Ces constatations faites il appert que ces mots ne sont donc pas jetés au hasard, mais qu'il y a une certaine symétrie, et des rapports entre eux.

Il serait vraiment pénible de voir les élèves se morfondre à apprendre tous ces mots par cœur. Il n'y a pas lieu à s'imposer une pareille tâche, nous vous soumettons ici une méthode qui facilitera énormément cette étude.

Prenons, si vous le voulez, les mots auxquels nous sommes bien habitués, les questionnaires ou relatifs, et constituons neuf phrases dans lesquelles se rencontreront les mots ainsi choisis:

a — qualité.

1. Kia bela vetero! [Quel beau temps!] Kia ĉapelo, Dio mia! [Quel chapeau, mon Dieu!].

al — le motif.

2. Kial vi ne parolas la lingvon internacian? [Pour quelle raison, pourquoi ne parlez-vous pas la langue internationale?].

am — le temps, l'époque.

3. Kiam vi venos. [Quand vous viendrez].

e — le lieu, l'endroit.

4. Ĉie vi loĝas? [Où demeurez-vous?]. el — la manière.

5. Kiel vi fartas [Comment vous portez-vous?].

es — la propriété.

6. Kies la plumo? [À qui la plume?]. o — la chose.

7. Kio estas en la domo [Quoi, qu'est-ce qu'il y a dans la maison?].

om — la quantité.

8. Kiom da cendoj kostas la libro? [Combien de centimes coûte le livre?].

u — l'individualité.

9. Kiu venas? La pomo kiu estas sur la tablo. [Qui vient? La pomme, qui est sur la table].

Nous insistons fortement pour que les élèves s'imprègnent bien de la valeur de ces neuf questionnaires. Il faudrait pouvoir traduire sans difficulté ces 9 exemples.

Prenons maintenant une colonne horizontale quelconque, disons celle terminée par "o", indication de la chose.

I — marque l'indéfini.

1. Io estas en la ĉambro. [Il y a quelque chose dans la chambre].

ki — la question.

2. Kio estas en la ĉambro ? [Quoi, qu'est-ce qu'il y a dans la chambre?].

ti — l'indication, le démonstratif.

3. Tio estas bona. [Cette chose, cela est bon].

ĉi — totalité.

4. Ĉio estas perfektebla. [Toute chose, tout est perfectible].

neni — négation.

5. Nenio estas tiel bela. [Aucune chose, rien n'est aussi beau].

Il faudrait apprendre ces cinq phrases par coeur.

Apprenons bien la signification de ces cinq mots io, kio, tio, ĉio et nenio, et cette connaissance, jointe à celle des 9 mots enseignés dans le dernier exemple nous dispensera de l'étude des autres mots du tableau.

En effet, il résulte de cette étude:

1. Que tous ces mots commençant par "i" sont des indéfinis, inconnus, indéterminés;

2. Que tous les mots commençant par "ki", sont des questionnaires ou des relatifs, comme nos pronoms, qui, que, quel, lequel.

3. Que tous les mots commençant par "ti" sont des indicateurs, tel, telle qualité, telle chose, tel temps, tel lieu, etc.

4. Que "ĉi" équivaut à tout, toute qualité, toute chose, tout temps.

Pour nous rendre plus facile l'étude

5. Que "neni" est la négation.

de ces quelques mots du tableau, nous nous proposons de donner une série d'exercices chacun desquels couvrant toute une ligne de ce tableau; nous ne les soumettons pas comme modèles d'élégance, mais ils nous aideront certainement à bien comprendre le sens de ces mots et c'est le principal pour le présent.

EXERCICE

Pri la Lingvo Internacia.

Avec la [qualité quelconque], kia [quelle qualité], tia [telle qualité], ĉia [toute qualité], nenia [nulle qualité].

KIAM vi parolas kun amiko IA, ni konsilas al vi, ke vi diru frazon IAN Esperantan, TIA ago altiros IAN atenton kaj li demandas: kian lingvon strangan vi parolas; respondu la internacian, kaj aldonu: hodiaŭ neniu persono povas korespondi kun fremdaj homoj en la tuta mondo nur per la helpo de unu lingvo; sed, danke al Esperanto, ĉia homo instruita povas skribi al kia ajn fremda sinjoro tra la tuta civilizita mondo, eĉ se la sinjoro ne scias Esperanton.

TRADUCTION

Quand vous parlez avec un ami quelconque, nous vous conseillons que vous lui disiez [de lui dire] une phrase quelconque en Esperanto, tel acte attirera son attention et il demandera quelle langue étrange vous parlez; répondez: la langue internationale, et ajoutez: aujourd'hui aucune personne ne peut correspondre avec des étrangers par tout l'univers au moyen d'une seule langue seulement, mais grâce à l'Esperanto tout homme instruit peut écrire à n'importe quel monsieur étranger dans tout le monde civilisé, même si l'étranger ne sait pas l'Esperanto.

[A suivre]

La Lingvo Internacia ESPERANTO estas parolata, en la tuta MONDO.

or magnetised glasses will save you from blindness. Such task is an insult to your intelligence.

DOUBLE-VISION GLASSES

For reading near by;
For seeing at a distance.

Several varieties of Eyeglasses
and Spectacles, in Gold,
Gold-Filled, Steel, Etc.

ROD. CARRIERE,

Graduate of the Philadelphia Optical College,
Professor of Optics at the Montreal
College of Pharmacy.

1741 St. Catherine St.,

BETWEEN

St. Denis and Sanguinet Sts.
MONTREAL

N.B.—Come in and have your Eyes tested, or your Glasses properly adjusted. It will cost you nothing.

Membro de l'Klubo Progreso, parolas kaj skribas Esperante.

KOLEKTO

AMERIKA ESPERANTA

No. 1. French-Esperanto Dictionary with Grammar . . . 10 cts

No. 2. French-Esperanto Grammar, with a Series of Exercises (in preparation). 10 cts

No. 11. Esperanto-English Dictionary 10 cts

No. 12. English Esperanto Grammar, with a Series of Exercises and Vocabularies. 10 cts

Special Rates for Dealers and

Esperanto Associations.

For Further Particulars,

Address:

LA LUMO,
MONTREAL, Can

Oni Korespondas Esperante

The . . .
"Victoria
Cross"

Is made with
Good Tobacco
and with absolute
cleanliness. . . .

E. N. CUSSON K. KO.

E. N. CUSSON & CO.

La
"Victoria
Kruco"

Estas farita
el bona tabako kaj kun
absoluta pureco. . . .

ROLAS ESPERANTE